

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Навчально-науковий інститут мистецтв

Кафедра дизайну і теорії мистецтва

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теорія та історіографія візуального мистецтва

Освітня програма: образотворче мистецтв, декоративне мистецтво, реставрація
(доктор філософії)

Спеціальність: 023 образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

Галузь знань: 02 мистецтво

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 10 від 26 серпня 2021 р.

м. Івано-Франківськ - 2021

ЗМІСТ

- Загальна інформація
- Анотація до курсу
- Мета та цілі курсу
- Результати навчання (компетентності)
- Організація навчання курсу
- Система оцінювання курсу
- Політика курсу
- Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Теорія та історіографія візуального мистецтва
Викладач (-і)	Кіндратюк Богдан Дмитрович
Контактний телефон викладача	0673422165, 0666792572
E-mail викладача	bohdan.kindratiuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Стаціонар, заочна
Обсяг дисципліни	90
Посилання на сайт дистанційного навчання	
Консультації	консультації до самостійної роботи аспірантів проводяться на практичних заняттях, з приводу деталей виконання завдань онлайн у меседжерах, емейлом у межах робочого часу викладача.

2. Анотація до курсу

ОК «Теорія та історіографія візуального мистецтва» належить до циклу дисциплін вільного вибору аспіранта. Наукова та практична діяльність мистецтвознавця тісно пов'язана з різними об'єктами візуального мистецтва. Знання теоретичних особливостей таких об'єктів, синтезу різних історико-культурних підходів на основі сучасного джерелознавства в історії мистецтв будуть корисними не лише для удосконалення теоретичної бази аспіранта, а й у практичній роботі науковця. Навчальний курс передбачає отримання теоретичних знань щодо особливостей теорії та історіографії візуального мистецтва, формування в аспірантів цілісного уявлення про мистецтвознавство як складової наукової думки і духовної культури суспільства. Це передбачає ознайомлення із основними напрямками розвитку образотворчого мистецтва як складової культурної спадщини та методологією його дослідження та сприйняття. Пропонований курс полягає як у висвітленні основних теоретичних засад візуального мистецтва та його історіографії, так й у наданні методичних рекомендацій щодо виконання конкретних індивідуальних наукових завдань з тематики візуальної культури та мистецтва.

Курс поглибить вміння аспірантів обирати методи дослідження у відповідності до певного виду наукової роботи, а також практичні навички праці з різними науковими джерелами з проблематики візуального мистецтва.

3. Мета та цілі курсу

Ознайомлення аспірантів із теоретичними, історичними, сучасними аспектами теорії візуального мистецтва та його історіографії, формування цілісного уявлення про особливості різних форм візуального мистецтва, особливостей дослідження пам'яток візуального мистецтва у національній та світовій культурно-мистецькій спадщині. У процесі навчання аспіранти отримують уявлення про теоретичні принципи детермінізму, іконології, іконографії, психологізму, структуралізму і семіотики в пластичному мистецтві; основні мистецькі теорії, концепції та їхній методологічний потенціал для вирішення проблемних питань дослідження явищ художньої культури; основні характеристики праць з історії, теорії та філософії європейського та світового мистецтва, представників різних періодів та сутність їх вчення; теорію джерела, його природу та інформативні можливості; класифікацію джерел, категоріально-понятійний апарат.

Важливими є вміння застосовувати знання про сутність мистецьких теорій для аналізу проблем в тій чи іншій галузі візуального мистецтва; застосовувати концептуально-методологічні принципи для пізнання явищ в тій чи іншій сфері мистецтвознавчої науки; застосовувати знання з історіографії мистецтва для пошуку методів і методології розв'язання конкретно-наукових проблем; застосувати набуті теоретичні знання на практиці : аналізувати сутність художніх явищ; виконувати історіографічний аналіз наукових праць, вести самостійно пошук джерел; здійснювати самостійно аналітичну та синтетичну критику джерел; застосовувати інформацію джерел і загальноприйняті критерії оцінки для ідентифікації культурно-мистецьких подій та явищ; використовувати набуті

знання при написанні дисертації, проведенні наукових досліджень, педагогічній і громадській діяльності; грамотно використовувати понятійний апарат, термінологію, професійну лексику. Важливим аспектом вивчення дисципліни є також засвоєння теоретичної спадщини українських мистецтвознавців з метою якісного написання підсумкової дослідницької роботи.

Метою та завданням практичної частини курсу є інтенсивний практикум, що дозволяє засвоїти аспірантам основні теоретичні положення, знання у практичних ситуаціях; збирати та аналізувати інформацію для обґрунтування мистецтвознавчих та культурологічних досліджень візуального мистецтва, застосовуючи фахову термінологію; готувати історіографічну базу наукових досліджень з візуального мистецтва.

4. Результати навчання (компетентності)

За ОП аспіранти мають удосконалити на ОК такі загальні компетентності:

ЗК-1. Здатність до пошуку, оброблення, компетентного відбору інформації з різних джерел для професійної діяльності та власного наукового дослідження

ЗК-2. Здатність до критичного абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-3. Здатність проведення власного наукового досліджень на відповідному фаховому рівні та усвідомлення його актуальності для національного та світового мистецтва.

ЗК-5. Здатність написання українською та іноземною мовами власних наукових публікацій різного змісту та обсягу.

ЗК-6. Здатність дотримуватися кодексів професійної етики та виявляти ініціативу в науково-організаційній діяльності.

ФК-1. Здатність виконувати оригінальні дослідження на основі ґрунтовного розуміння історії й теорії образотворчого, декоративного мистецтва та збирати необхідну інформацію.

ФК-2. Володіти методологією проведення наукових досліджень у сфері образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва та методами атрибуції, експертизи, класифікації мистецьких об'єктів і пам'яток культури.

ФК-3. Здатність систематизувати, критично оцінювати і використовувати отриману інформацію у сферах культури і мистецтва та формулювати обґрунтовані висновки, відповідні до поставленої мети та завдань інтерпретувати,

ФК-4. Вміння писати наукові статті, анотації.

ФК-7. Здатність до наукового спілкування та ведення наукової дискусії, аргументування власних думок.

ФК-8. Здатність викладати фахові дисципліни у закладах вищої освіти, проектувати освітні програми та розробляти методики викладання мистецьких дисциплін для різних аудиторій в поза академічній аудиторії.

Що на практиці буде втілено у такій формі результатів навчання:

ПРН -1. Глибокі знання з історії й теорії мистецтва наукового пізнання, що необхідні для проведення наукового дослідження на основі розумінням історичних, геокультурних та етнопсихологічних чинників мистецьких процесів. *(розуміти і знати історичні та сучасні теоретичні засади візуального мистецтва, розуміти і бути готовим пояснити власні шляхи добору історіографічних джерел для наукового дослідження з тематики візуальної культури; розуміти і знати філософсько-культурні особливості візуального мистецтва різних культур, розрізняти особливості створення стратегій наукових досліджень з візуального мистецтва для різних культурних регіонів);*

ПРН - 2. Глибокі знання принципів логіки, основних мистецтвознавчих понять, вміння застосовувати фахову мистецтвознавчу термінологію. *(розуміти особливості використання специфічних понять теорії візуального мистецтва та його історіографії; розуміти і правильно визначити основні етапи його розвитку; вміти самостійно продумувати інформаційне та візуальне наповнення завдань за темою курсу;)*

ПРН - 3. Вміння використовувати філософські та загальнонаукові методи дослідження.

ПРН -4. Глибокі знання про художній образ як базову основу мистецтва та розуміння специфіки його

вирішення в різних видах образотворчого й декоративного мистецтва.; про особливості видів декоративного мистецтва та основні концепції вітчизняного й світового декоративного мистецтва.

ПРН - 5. Вміння аналізувати, систематизувати, критично оцінювати доробок попередніх учених.

ПРН -6. Вміння рецензувати, коментувати, цитувати наукову літературу, в тому числі іноземною мовою.

ПРН - 8. Володіти основними методами атрибуції, експертизи та реставрації творів образотворчого та декоративного мистецтва.

ПРН -11. Вміння вільно презентувати результати досліджень, обговорювати, вести наукову дискусію з фахівцями й нефхівцями про наукові та прикладні проблеми образотворчого, декоративного мистецтва, реставрації державною та іноземною мовами.

ПРН - 12. Здатність писати, рецензувати наукові статті, в тому числі іноземною мовою у провідних вітчизняних та міжнародних наукових виданнях; підготувати дисертаційну роботу і представити її до захисту відповідно до чинних вимог.

ПРН - 14. Дотримання принципів академічної доброчесності, правових основ дослідницьких робіт, законодавства України в галузі культури, мистецтва та охорони пам'яток.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу					
Вид заняття			Загальна кількість годин		
лекції			20		
семінарські заняття / практичні / лабораторні			18		
самостійна робота			52		
Ознаки курсу					
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий		
3		2	вибіркова		
Тематика курсу					
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Візуальна культура як дослідницький об'єкт. Теорія та історія мистецтва, види жанри, поняття, категорії, проблема міждисциплінарності. Шляхи формування сучасної парадигми історії візуальних мистецтв.	2 год лекції, 2 год. семіна рське, 8 год. самост ійних	№ 2,6,7,8,10,11,12,15,16,21,23	Завдан ня, год Завданн я 1. 8 год. Семінар 1.	10	1-2-й тиждень теоретичного навчання
Тема 2. Виникнення історії мистецтва як науки та формування національних шкіл в рамках загальної теорії та історії мистецтва. Основні етапи становлення	2 год лекції, 2 год. семіна рське, 6 год. самост ійних	№ 1, 10,11,15,17,22,25	Завданн я 2. 6 год. Семінар 2.	10	3-4-й тиждень теоретичного навчання

історіографії мистецтва як науки. Тема 3. Антична естетика як «прото-історія» історії мистецтв. Особливості теорії та історії мистецтв в середньовічному буддисто-конфуціанському та арабському світі. Інтерпретація теорії та історії мистецтв середньовіччя християнської Європи.	2 год лекції, 2 год. семіна рське, 6 год. само- стійних	№ 5,8,10,19,21	Завдан- ня 3. 6 год. Семінар 3.	10	5-6-й тиждень теоретичного навчання
Тема 4. Самовизначення історії мистецтв як історіографічної дисципліни в епоху Ренесансу. Теоретичні надбання Дж.Вазарі та його послідовників «Археологія мистецтва». Методи первинного вивчення художньої пам'ятки. Культурно-історичний метод. Праця Вінкельмана. „Історія мистецтва давнини”	2 год лекції, 2 год. семіна рське, 8 год. само- стійних	№6, 8,10,12,16,18,23,25,26	Завдан- ня 4. 8 год. Семінар 4.	10	7-8-й тиждень теоретичного навчання
Тема 5. Формально-стилістичний метод вивчення візуальної історії мистецтв . Віденська школа мистецтвознавства. Традиції французького та англійського формалізму. Структурний аналіз в мистецтвознавстві та семантичний підхід до творів візуального мистецтва.	2 год лекції, 2 год. семіна рське, 6 год. само- стійних	№ 3,4,10,11,12,16,20,21, 23,24,25,27,28	Завдан- ня 5. 6 год. Семінар 5.	10	9-10-й тиждень теоретичного навчання
Тема 6. Психологічні	2 год лекції,	2-5, 6, 9,10 ,40-43	Завдан- ня 6.	10	11-12-й тиждень

теорії мистецтва Марксистські доктрини в історії мистецтва Сучасні теоретичні концепції.	2 год. семіна рське, 6 год. самост ійних		6 год. Семінар 6.		теоретичного навчання
Тема 7. Іконографія та іконологія у теоретичних працях Панофського. Символічні форми і образи.	2 год лекції, 2 год. семіна рське, 4 год. самост ійних	6, 16, 17	Завданн я7. 4 год. Семінар 7.	10	13-14-й тиждень теоретичного навчання
Тема 8 Формування мистецтвознавч ої науки в Україні. Праці перших істориків мистецтва	2 год лекції, 2 год. семіна рське, 4 год. самост ійних	28, 33,34,43.	Завданн я 8. 4 год. Семінар 8.	10	15-16-й тиждень теоретичного навчання
Тема 9 Формування центрів мистецтво- знавчої науки в Україні. Теорія візуального мистецтва на сучасному етапі.	4 год лекції, 2 год. семіна рське, 4 год. самост ійних	27, 28, 33,34,43.	Завданн я 9. 4 год. Семінар 9.	20	17-19-й тиждень теоретичного навчання

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	Шкала оцінювання: національна та ECTS			
	Сума балів за всі види навчальної діяльності 90 – 100	цінка CTS	Оцінка за національною шкалою	
			для екзамену, курсowego проекту (роботи), практики	для заліку
	80 – 89		відмінно	зараховано
	70 – 79		добре	
	60 – 69		задовільно	
	50 – 59		незадовільно з можливістю повторного складання	
	26 – 49	X		
0-25			незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Екзаменаційна оцінка виставляється підсумком балів (100 балів максимум) поточного оцінювання за семестр: балів по семінарських заняттях та за практичні завдання (самостійні), виконані в повному обсязі. За умови відсутності аспіранта на деяких семінарських заняттях, то питання з пропущеного семінарського будуть усно відпрацьовані ним на екзамені й оцінені викладачем.

Основними способами контролю на семінарських заняттях є індивідуальне та фронтальне опитування, тестові завдання, обговорення у групі проблемних питань, аналіз ситуативних завдань. Кожен семінар має окремий блок різних варіантів контрольний робіт, що оцінюється 10 балами.

Аспіранти на кожну тему мають індивідуальне науково-дослідне завдання (по 10 балів за кожне). За невчасно здані завдання (відповідно до графіку) знімається по 4 бали з кожного.

Вимоги до письмової роботи

Самостійні завдання науково-дослідницького спрямування курсу розробляються викладачем на початку семестру для кожного аспіранта індивідуально з урахування тематики його дослідницьких уподобань та теми дисертації.

Загальні критерії оцінок письмових завдань:

“відмінно” – здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичними положеннями і термінологією; повно, логічно і послідовно розкриває зміст поставленого завдання відповідно до тематики та рівня складності державною та іноземними мовами; правильно застосовує одержані теоретичні знання для письмового викладу матеріалу; демонструє уміння робити узагальнення і висновки, використовуючи зібрану джерельну базу;

“добре” – здобувач вищої освіти достатньо володіє понятійним апаратом; демонструє уміння комплексно вирішувати поставлене письмове завдання; загалом правильно розкриває основний зміст теми науково-дослідницького завдання; уміє логічно, послідовно, висловити власну думку щодо об’єкту сакрального мистецтва, робити висновки та узагальнення; у тексті допускає незначні неточності;

“задовільно” – здобувач вищої освіти частково володіє ключовими поняттями та термінами; зміст окремих питань індивідуального завдання викладає частково, непослідовно; під час розкриття окремих теоретичних положень письмового завдання серйозні помилки, неточності;

“незадовільно” – здобувач вищої освіти не може розкрити зміст основних понять тематики індивідуального завдання; не вміє логічно обґрунтувати теоретичні положення теми; допускає принципові помилки при викладі тексту завдання.

Семінарські заняття

Загальні критерії оцінок форм контролю семінарських є:

“відмінно” – здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичними положеннями і термінологією; повно, логічно і послідовно розкриває зміст питання; творчо підходить до вирішення поставлених завдань; правильно застосовує одержані теоретичні знання для розв’язання практичних завдань; демонструє уміння робити узагальнення і висновки, використовуючи джерельну базу;

“добре” – здобувач вищої освіти достатньо володіє понятійним апаратом; демонструє уміння комплексно вирішувати завдання; правильно розкриває основний зміст матеріалу; уміє логічно, послідовно, висловити власну думку, робити висновки та узагальнення; у відповіді допускає незначні неточності;

“задовільно” – здобувач вищої освіти частково володіє ключовими поняттями та термінами; зміст окремих питань викладає частково, непослідовно; під час розкриття окремих теоретичних положень допускає серйозні помилки, неточності;

“незадовільно” – здобувач вищої освіти не може розкрити зміст основних понять; не вміє логічно обґрунтувати теоретичні положення; допускає принципові помилки при виконанні більшості завдань, передбачених програмою

Умови допуску до підсумкового контролю

Наявність успішно виконаних індивідуальних науково-дослідницьких робіт заняття з курсу.

7. Політика курсу

Під час навчання аспірантам створюється атмосфера та умови максимально подібні до реальної науково-дослідницької праці. Не допускається використання чужої інтелектуальної власності, відслідковується викладачем плагіат.

Допускаються пропуски з поважних причин.

8. Рекомендована література

Основна

1. Арасс Д. Деталь в живописи. – СПб: Азбука-Классика, 2007. – 464 с.
2. Арсланов В. Теория и история искусствознания. XX век. Духовно-исторический метод. Социология искусства. Иконолог. – М., 2015.
3. Арсланов В. Теория и история искусствознания. XX век. Постмодернизм. – М., 2015.
4. Арсланов В. Теория и история искусствознания. XX век. Формальная школа. – М., 2015.
5. Арсланов В. Теория и история искусствознания. Античность. Средние века. Возрождение. – М., 2015.
6. Базен Ж. История истории искусства: От Вазари до наших дней: Пер. с фр. Ц.Г.Арзаканян.— М.: Прогресс -Культура, 2005
7. Нові підходи до історіописання / Під ред. П. Берка. – К.: Ніка-Центр, 2010. – 368 с.
8. Ванеян С.С. Архитектура и иконография. «Тело символа» в зеркале классической методологии. – М.: Прогресс-традиция, 2010. – 832 с.
9. Варбург А. Великое переселение образов. – СПб: Азбука-классика, 2008. – 384 с.
10. Вельфлин Г. Основные понятия истории искусств. М.: В.Шевчук, 2009. – 344с.
11. Виппер Б. Введение в историческое изучение искусства. М. 1970
12. Дюпон-Мельниченко Ж., Ададунов В. Французька історіографія ХХ століття. – Львів: Класика, 2001. – 170 с.
13. Жуковский В.И. Теория изобразительного искусства. СПб: Алетейя, 2011. 495 с.
14. Зельдмаер Г. Искусство и истина. Теория и метод истории искусства.. пер.с неметкого В.Попова . – СПб, Аксиома, 2000, 272 с.
15. Ковалевська О. Візуальні дослідження та іконографія: проблема розмежування об'єкта, методу та понятійно-категоріального апарату / О. Ковалевська // Спеціальні історичні дисципліни. – 2013. – № 22. – С. 296–304.
16. Панофский, Э. Смысл и толкование изобразительного искусства. Статьи по истории искусства. – СПб: Академический проект, 1999. – 400 с.
17. Панофський Е. Іконографія та іконологія Мистецтвознавство'99: Львів: СКІМ, 1999.— С.223-254.
18. Пастуро М. Символическая история Европейского Средневековья. – М.: Alexandria, 2017. – 448 с.
19. Соколов М.Н. Бытовые образы в западноевропейской живописи XV-XVII веков. Реальность и символика. – М.: Рип-холдинг, 2016. – 380 с.
20. Burke P. Eyewitnessing: The Uses of Images as Historical Evidence / P. Burke. – New York, 2006. – 224 p.
21. Riegl A. Volkskunst, Hausfleiss und Hasindustrie. — Berlin, 1894. – 62 s.
22. Ідеї, смисли, інтерпретації образотворчого мистецтва: Українська теоретична думка ХХ століття: Антологія / Упоряд. Р.М. Яців. – Частина 1-4. – Львів, 2012,2016, 2022.

Додаткова

23. Берк П. Что такое культуральная история? – М.: Высшая школа экономики, 2016. – 240 с.
24. Бондаренко Г. Историчне пізнання: питання теорії і практики. — Луцьк: Волинський держуніверситет, 1998. – 189 с.
25. Данилова И.Е. Судьба картины в европейской живописи. – СПб: Искусство, 2005. – 296 с.
26. Ле Гофф Ж. Другое Средневековье: время, труд и культура Запада. – Екатеринбург, Издательство Уральского университета, 2002. – 328 с.
27. Кравченко Я. Школа Михайла Бойчука. Тридцять сім імен / – К.: 2010. – 400с.: іл.
28. Кривавич Д., Овсійчук В., Черепанова С. Українське мистецтво. – В 3-х т. – Львів: , 2003, 2004. –

- Т. 3.
29. Лотман, Ю. М. Статьи по семиотике культуры и искусства. – СПб: Академический проект, 2002. – 544 с.
  30. Мукаржовский, Я. Исследования по эстетике и теории искусства. – М.: Искусство, 1994. – 606 с.
  31. Рабенчук О. До питання про візуальне як джерело історичних досліджень Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика. – 2012. – № 17. – С. 29–39.
  32. Семиотика и искусствометрия. – М.: Мир, 1972. – 364 с.
  33. Станкевич М. Теорія рами: Вибрані праці з історії і теорії мистецтва. Львів, 2015
  34. Станкевич М. Автентичність мистецтва. Питання теорії пластичних мистецтв, Львів, СКІМ, 2004.
  35. Текст і образ: Актуальні проблеми історії мистецтв. Режим доступу: <http://txim.history.knu.ua/index.php/TXIM> (Дата звернення 11.07.2020).
  36. Українське мистецтвознавство: матеріали, дослідження, рецензії :зб.наук.праць, вип..9 /гол.ред.Г.Скрипник. – К., НАНУ ІМФЕ ім..М.Рильського, 2009
  37. Український Авангард 1910-30-рр. Альбом./ Авт. – упоряд. Д.О.Горбачов. – К.: Мистецтво, 1996. – 400 с.:іл.
  38. Успенский Б.А. Семиотика искусства. – М.: Языки русской культуры, 1995. – 360 с.
  39. Фуко М. Слова и вещи. Археология гуманитарных наук. – СПб: А-сад, 1994. – 406 с.
  40. Хел Фостер и др. Искусство с 1900 года (модернизм, антимодернизм, постмодернизм)/пер. с англ., М, 2015
  41. Хофман В. Основы современного искусства. Введение в его символические формы. – СПб: Академический проект, 2004. – 560 с.
  42. Эко У. Отсутствующая структура. Введение в семиологию. – СПб: Петрополис, 1998. – 432 с.
  43. Яців Р. Українське мистецтво ХХ століття: Ідеї. Явища. Персоналії / Р.Яців. – Львів:, 2006. – 352с.: іл

Викладач

Кіндратюк Б. Д.